RAOUL SCHROTTOT a legjelentősebb német nyelvű kortárs szerzők között tartják számon; kiadóként, lírikusként, regényíróként, műfordítóként és esszéistaként már eddig is jelentőset alkotott. Legismertebb írásai: Finis Terrae *(regény, 1995),* Tristan da Cunha *(regény, 2003),* Die wüste Lop Nor *(elbeszélés, 2000),* Hotels *(költemények, 1997),* Tropen. Über das Erhabene *(költemények, 1998). Schrott újrafordította a* Gilgames-*eposzt és 1998-ban* Die Erfindung der Poesie *(A poézis feltalálása) címmel 4000 évet átívelő korból a legkülönbözőbb kulturák költeményeit gyűjtötte egybe és közölte saját fordításában. A poeta doctus több „ritka" nyelven is tud (pl. provanszálul és gélül). Jelen válogatásunk a* Das Geschlecht der Engel. Der Himmel der Heiligen. Ein Brevier *című, Arnold Mario Dall'O hagiográfiáival illusztrált, 2001-ben megjelent művéből való. Mint a műfajmegjelölés „breviárium" is utal rá, Schrott „szakrális" témát dolgoz fel: az angyalok – e földön kívüli lények – születését, elrendezését, szerepét nemét, neveik etimologiáját kutatja Dionysios Areopagitas kora keresztény szerzetes kozmológiájával kezdve, a bibliai angyalok alakváltozásain át egészen az írországi angyalokig. A breviárium episztoláiban felvillan az ógörög fény-mítosz, valamint egy középkori napfogyatkozás sötétsége is: és mindkettőben a menny földi visszfénye jelenik meg. Schrott poetikus angelográfiája mintegy szcenárium, mely mögött felsejlik a „lényeg": egy csodálatos, rejtett szerelmi történet. Angyalok és szentek kiegészítik egymást Schrott könyvében, hisz a szentek a számukra megjelenő angyalok gyönyörében ismerik meg a mennyországot.*

HORVÁTH GÉZA

RAOUL SCHROTT

Az angyalok neme, a szentek mennyországa

(RÉSZLETEK)

I.

DIONYSIUS Aeropagita volt az első, úgy hiszem, aki angyalokkal teremtett rendet a Mindenség örök éjében. E szíriai szerzetes az V. század fordulóján pogány félistenek és démonok surrogó hadát utasította egy egységes világ képébe, és megparancsolta, hogy tartsák mozgásban a csillagokat. Az állócsillagok Isten számára fenntartott szféráját és a hozzájuk tartozó *primum mobile*t a kerubokra és a szeráfokra bízta; és minden, e rendszerben bolygó planétához angyalkórusokat képzelt hét rangsorban, a Szaturnusz *thrones*-aitól le egészen a Vénusz *virtutes*-eiig,

a Merkur *archangelus*aiig és a Hold *angelus*aiig. A Földhöz azonban csupán egyetlen egyet rendelt, akit hat napja mint apró égitestet bal alsó bordaboltozatomon érzek. Magammal hordozom (még most, a vonaton is kitart pályáján), és magam előtt látom néha: száját, fekete szemöldökét, s szeplői fölött, mint Szent Elmo tüzének inkarnációját, hajzuhatagát. Fogantatása szeplőtelen volt (ő mit sem tud róla), születésének hírüladása félig-meddig meghökkentő meglepetés volt egy félig-meddig kiürült városban augusztus közepén. Azóta a négy sarkpont soha nem látott módon a távolba veszett; a pillantás az eget szinte átvilágítva eljut a legtávolabbi szférákba, és a világ úgy kitágul az ember előtt, hogy képtelen tartani.

Biztos vagyok benne, hogy káprázat és semmi más. Bukott angyalok tákolmánya, de legalábbis olyanoké, akik megbotlottak bennem. Néhány ilyen alacsony rangú, szegény ördögöt, munkanélküli szemfényvesztőt, aki csak intésre vár; titokban én is felfogadtam volna, ha nem lett volna ez a *non licet*. De így csupán néhány megfontolatlan szó szaladt ki a számon, és nem tehettem mást, mint hogy fejet hajtsak, térdet hajtsak és kérjem elbocsáttatásomat. Bolond voltam, ám mégsem vagyok elég bolond, hogy beképzelt legyek emiatt; de legalább igyekeztem megőrizni a tartásomat.

De bárhogyan is, ha az embernek a Jupiter *dominationes*ei vagy a Mars *principatus*ai suttognak a fülébe, túlságosan is könnyen kiesik a szerepéből. Te természetesen tökéletes voltál, maszkod makulátlan. Ám hidd el, ha valaha is megismétlődik a planétáknak ez az együttállása, olyan részvéttelenül fogok munkálkodni, mint egy szent, aki megfeddi a vihart. Vagy megró egy vadóc angyalt. Csak azt kívánom, bár láthatnálak, ahogy szkeptikus kifejezéssel arcodon belesimulsz a karosszékedbe, és látnám, hogy a legcsodálatosabb vagy, amit csak elképzelhet az ember. Nagyon zavarba jönnél, ha azt mondanám, csodaszép vagy? Aligha.

Az éjszakai addendum

a Zürichi-tó, a házak faváza, Iona és Stäffa, e két város, melyet skót vándorszerzetesek alapítottak. És északon az ír Szent Gallen. A tó pihen. Háromnegyed holdnyi mély és sárga. Rád gondolok, és eláll a lélegzetem. És ez jó. *Primus mobile* az éjszakában.

VI.

ÉS MINDEN angyalnak hat szárnya volt: kettővel az arcukat fedték el, kettővel a lábukat és kettővel repültek. Ezek voltak a *s'raphim*ok; a héber szó azt jelenti „égők", „tűzsárkányok" és „griffmadarak", akik a babiloni kőőrökre vezethetők vissza. A szeráfok lángvörös színe az isteni szeretetet jelképezte; a kerubok viszont kékek voltak. Az Isten trónusát övező angyalok rangsorában ők foglalták el

a legmagasabb helyet. Az összes többi csak úgy átment egyik nyelvből a másikba. Ahol a héber csupán Isten seregéről beszél, ott a görög változat *dynames*t említ: hatalmakat, melyeket az angyalok újabb kategóriájába emeltek be. Pál volt az, aki az efezusiakhoz írott levelében ezt a katonai erőt jelentő fogalmat két görög szóval festette alá; ebből lettek aztán a latin *protestates* és *virtutes,* a Nap és a Vénusz angyalai.

Így rögzítenek hát a fordítások és az apokrifok olyan dolgokat, melyeket soha nem írtak le, és Dionysos *Mennyei hierarchiá*ja kellett ahhoz, hogy végül mindegyiket rangsorolják, kékbe öltöztessék és elosszák planéták szerint, hogy aztán útban hazafelé a pubból belém botoljanak. És ha belegondolok, hozzád, a csillagokig sem tart tovább az út, mondjuk, úgy fél óra autózásnál.

A közvetlenül a folyó mentén vezető egyetlen útszakaszon néha kikapcsolom a fényszórót, hogy egy másodpercig sötétben haladjak, és lássam, ahogy a Föld éjbe fordul. A dombról, azután meg a háztól nézve alattam terül el: a tenger színpada, statisztái a csillagok, akik végszóra várnak, hogy beléphessenek. Mindegyiküknek másként súgok; mégis mindig tudnak kezdeni vele valamit. A szigetek közötti zenekari árokban lassan befejezi a hangolást a szél, a világítótorony fényszórója öt másodpercenként felvillantja a kulisszát, csakhogy hiányzik a közönség, egyetlen néző sincs, a páholyok üresek; a fűben gázolok, a fűszálak súrolják cipőmet, csönd van, és azt kívánom, bárcsak mellettem volna suttogó, mély hangod, és csak én hallanám. De helyette épp a Hold beszél – „félre", s ahol csökönyösen magának maradna a Hold, ott van délnyugat, és valahol mögötte vagy te, s mintha csak meg kellene erőltetnem magam, hogy ellássak odáig, a Föld görbületéig, de nálad egy órával későbbre jár, és azt szeretném, bárcsak behozhatnám ezt az órát.

Aztán valamikor lefekszem, és néha álmodom valamit, csak azért, mert mindenképp álmodni akarok; figyelek álom közben, és néha hallom a fák zúgását, aztán felébredek – a fehérség, ami ott, a falon izzik, újra csak a Hold, ami még mindig „félre-beszél", oldalakat hagy ki a szövegéből, már a következő darabján dolgozik, a csillagok igyekeznek válaszolni, de ezt az órát lehetetlen behozni, a forgószínpad elakad, a színpadkép továbbra is fű és fa, és újra csak a szemedet látom: keskeny, mint a szederbokor levele ott szemben, ágai összegabalyodnak, mint kezed vonalai, különbözőek; az egyik ad, a másik megtart, és én azt szeretném, bárcsak végigsimíthatnám hajtincseidet, és tudnék mondani bármit is, egyetlen egy mondatot, amit meghallasz; annyira lefoglal, hogy megtaláljam a szavakat, és összeszedjem minden tudományomat, hogy közben észre sem veszem, milyen pocsék színész és még annál is pocsékabb súgó vagyok.

Így hát nyitott marad az éjszaka, meghasad, és hasadása a tejút, peremén túlcsordul a fény, és ráfolyik az ablak előtti mezőre; fénykacagás és egy újabb álmatlan éjszaka, aztán kivilágosodik, és temérdek az idő, de napok és hetek sem volnának elegek, hogy kitaláljam, mi nyitná fel a szemed, kontár vagyok csupán,

a népszínház elkötelezett Apollója, aki íját felajzva kedvező teátrális pózba vágja magát, és az éjszakába lövi nyilait. Az éjszakába lövöm nyilaimat, és örülnék, ha egyszer, legalább egyetlen egyszer eltalálnék egy csillagot, de csak a nyulak menekülnek, mert nem tudják, mi történik velük: és ekkor hirtelen nyilak záporoznak a fűbe – éjfél után –, amikor minden tisztességes nyúl nyuladzik; ím így forog körös-körbe a világ, de van ott valaki, aki bűvös íjásznak képzeli magát, ám nem talál célba, még csak a színpad egyik végétől a másikig sem, ahol ez a nyomorult, dilettáns Szent Sebestyénként tetszeleg, vajon hogyan jutott az eszébe ennek az operett-vértanúnak, és egyébként is: tanuljon meg lőni, remélhetőleg hamarosan meg is tanul, remélhetőleg kifogynak végre a nyilak ennek a kisstílű Ámornak a tegezéből, aki csak azért húzza be a pocakját, hogy heroikusabbnak tűnjön, és vakon száguldozik az éjszakában, amitől a nyulak aztán istenigazából megrettennek, mert cikcakk-menekülésük mit sem ér, hisz csak kört ír le, miközben az út mentén keresi a hazafelé vezető utat, hazafelé, bárhol lett légyen is a haza, amit csak a hasadon lát, és szívesen elvackolná magát benne, visszafojtaná lélegzetét, és mindkét kezével átkarolna és elmondaná mindazt, amit nem akarsz elhinni neki: különben hogyan válhatna valóra, kérdelek?

IX.

DE VAJON milyen neműek a *mal'ak*, a mennyei követek? Zakariás prófétának angyalok jelentek meg egy vékával, amelyben egy nőnemű lény ült: a testet öltött Gonoszság. És amikor föltekintett, látta, hogy két asszony közeledik a szelek szárnyán. Olyan szárnyaik voltak, mint a gólyáknak, és fölemelték a vékát az ég és a föld közé, hogy templomot építsenek az asszonynak Bábelben, pogány hazát az angyaloknak.

Nyissuk hát ki ezt a vékát, hogy ihassak rád, hogy templomot építsenek neked valahol az olasz tengerparton; látom, amint ott állsz napbarnítottan, magabiztosan ringatod csípődet, s mint korábban is, kezedben cigaretta, de hangod közben fél oktávval mélyebb lett, hússá és vérré vált szerelmem, te testet öltött Életöröm, és a Nap újra az öledbe gurul. Nincs szebb ellenképe a gólyákká átváltozó északi valkűröknek, mint amikor délen napozik egy kicsit az ember. De már akkor sem feleltél nekem, a posta, egy másik világ emlékezete, amúgy is csak hetekkel később érkezett volna meg; ám amíg a borítékot nem tépték fel, minden benne lehetett volna, és útközben valahol, a vonaton vagy a repülőgépen, talán összekeveredtek volna a mondatok, és hirtelen egészen más jelentést nyertek volna.

Este hat óra van és olyan meleg, hogy a látóhatárt pára, ködös fehérség borítja, és a komp épp befut Schull kikötőjébe, a hajósodor olyan, mintha egy levélborítékot vágnának fel a leragasztás mentén, akkora a forróság, hogy a csípőig érő fű az elmúlt ködös napok ellenére megbarnult. Szégyen, ebben az időben a házban ülök, és úgy írom a viharomat, hogy kifújja belőlem a melankóliát: de a szemem tiszta, mint az üveg, és XIX. századi távcsövemmel mindenesetre mér-

földekre ellátok, és képeket keresek. És azon gondolkodom, miért szeretsz lenni emberek között, miért tanultál meg olyan jól odafigyelni rájuk és beszélni, hogy az már tökéletes csere, szájról szájra megy könnyedén, és semmi sem marad a helyén, mindent továbbadnak; így állandó átalakulás és átépítés állapotában van odafönn a mennyetek, és az angyalok maltert és téglát hordanak, de te szokásodhoz híven elsomfordáltál, és úszni mentél – de ki venné zokon tőled, hogy hosszabb időre nem szereted elszánni magad semmire se, mert a víz alatt nincsenek égtájak, egyre megy jobb és bal és minden, kivéve a fentet, ahová fel kell jutnunk, hogy újra levegőt vehessünk.

De hagyjuk ezt, beszéljünk inkább arról a helyről, ahová most épp tartasz, a mennyből Spandaun, a Müggeli-, a Müritzi- és a Dankowi-tavon át, mindennél jobban szeretett Brandenburgodig. Eközben én itt állok a fűben, megfordulok, szellő hajlítja a kalászt, a nap még magasan ál a Mount Gabriel fölött, és én biztonságba ringatom magam, bizakodó vagyok és kíváncsi, vajon mi jön, legalábbis angyaloknak kell jönniük, hogy megérje, de ugyan kinek támadnának ebben a pillanatban merkantilis gondolatai?

Én megengedhetem magamnak, egy óra előnyöm van, míg tökéletes szárnyad ellenére megérkezhetnél, és szívélyes üdvözletem, de ma este kiruccanok, és a bárnál, képzelheted, természetesen ott ül egy lány, persze nem leszek hűtlen hozzád, fejemben hordozom a történetet, és ez elég, vörös a haja, a te hajkáprázatod, kedvesem, amelyet az itáliai ikonográfia sem érhet utol; ki beszél itt tizianvörösről, nápolyi vezúvvörösről, karmazsinvörösről, skarlátvörösről és rubinvörösről! Csak annyit mondhatok: Halleluja! De ez már valami egészen más.

Az éjszakai órák addenduma

a mámoros angyal; ha alászáll, elsötétülnek a fák. Mézga és méz, méhraj a fakérgen: a lábad köze édes és keserű; a szőrszálak az éj gyökerei. A bőr fehérségén a nyelv soha nem hatol át: csúcsa M alakot ír a húsba, és a száj újra kioltja. Bíbor, egy csiga (az ophahim, a negyedik angyal a trónusnál), színe bíbor, bíborcsiga: *cunnus,* vöröslik a nyelv ebben a vörösben, ez a nyelv egész *lingua franca*ja.

X.

De hogyan nő az angyaloknak szárnya? Hadd meséljek el egy történetet az emberi szerelemről a kezdetek idejéből. És képzelj el hozzá egy biblikussá vált országot, egy vályogból épült falut a két folyó közül az egyik partján, vagy akár nem is ott, mindesetre képzelj el egy poros utat, ami fügekaktuszok között vezet a házadig, olyan fügék között, melyeket viráguk miatt fáklyanövényeknek is hívnak. És közben ne feledd, hogy a nő mező volt, puszta, bokrok sűrűjében megbúvó domb, mely közepén tisztást alakítottak ki, ligetet az istenek tiszteletére, azért, hogy a férfi megtermékenyítse ezt a földet.

Petat pussumi, 'feltárva az elfedettet' – így hívták a két folyó vidékén azt a rítust, amellyel egy nő fogadta kedvesét. Mielőtt bebocsátotta házába a férfit, megmosdott tamariskalevél és szappanfű vizében, amihez néhány csepp olívaolajat is öntöttek, amitől bársonyos lett a bőre. Azután szőrtelenítették a mellbimbó előudvarát, s ugyanolyan gondosan a szeméremajkat is, az anustól a klitorisig, a barázdában lévő *dubdub*ig, amit sokan csak szalakótának tartanak. Az értőbbek közülünk a hymenoptera, vagyis az éjjeli lepkék egyik neméhez tartozónak fordítják, mely lepke napközben egy bokor alján bújik meg: innen, ettől a lepkétől származik az angyalok szárnya, és ahogyan a chrysalisból átváltozik imágóvá, hogy láthatóvá váljék.

Ehhez valószínűleg forró méhviaszt használtak; a fájdalomnak, amit okozott, mint egyébként ennek az egész tisztálkodásnak, jelképes rendeltetése volt; minden esetlegesen lehetséges korábbi szeretőt feledtetnie kellett. A kissé vörössé vált bőrt azután vadkamillából és egyéb virágokból készített kenőccsel dörzsölték be. És ameddig a szerelem állapota tartott, addig a nő 'alsó szája' is szabadon maradt, tisztán tartották, hogy 'nevetni tudjon' – *ina muhhi siahi*, ahogyan ezt a szokást már Asszur bel Kala (1074–1057) király idején is nevezték; ez a mondás nem csak a testet elragadó és az ismert gurgulázó kacajt előidéző kéjre, hanem kettős jelentése miatt a lepkeszárnyak széttárására és összezárására is vonatkozik.

Tudd, hogy a kerub babiloni angyal volt. És azt is, hogy egy kis lazúrkőgyöngyöt akasztott a nyakába, kettős gyöngysort a mellére és egy aranyperecet húzott a csuklójára. Nos, miután megfürdött és bekenekedett, antimon arcfestékkel ékesítette szemét, szárnyára pedig *kurgarru* nevű afrodiziákumot kent. Az éjszakai lepke így változott nappali lepkévé, melynek talán olyan kék volt szárnya, mint amilyen a polyommatus erosé. Ha két ujja közé fogja az ember, kis ezüstpor ragad az ujjbegyére. És a férfiak? Kérdezhetnéd. Az indiai fügének (cereus n. cactacea) van egy másik, használatos neve is, amit a termése miatt kapott: fütykösfa. Igen, nevess csak, mert messzi út vezet hozzá, a férfiak gyengesége hatalmas, és sok, megfejthetetlen névvel leplezik, kanyargós ösvény vezet a fáklyanövények övezte dombokon át eddig az *arbor vitae*-ig, amit a férfiak bár készséges, ám gyenge testükkel csak a penis succedaneus fogadalmi adományaként képesek utánozni; már a babiloniak is szantálfából, elefántcsontból, szaruból vagy – és ez nyílt vallomásnak számított – viaszból mintázták meg, ezzel pótolván férfiasságukat. A görögöknél *olisbos*nak hívták, ám nem tudni, mit jelent a szó, a rómaiaknál *phallus*nak vagy *fascinum*nak, aminek a megfejtése nem okoz nehézséget; de hogy honnan származik a *lingam* vagy a távol-keleti *rin-notam*, azt senki sem tudja megmondani, miként a franciák akarják elhitetni, hogyan tettek szert a *godemiche* kifejezésre, míg az angolok nyíltan bevallják, hogy a *pillicock* vagy *pintle* megjelölés a pubban vedelt sörtől származik, így hát az olaszokra vagyunk utalva, akik a *passatempo*t vagy a *dilletto*t didora rövidítették: az pedig, hogy innen ho-

gyan jutunk vissza az indiai fügéhez, azzal is magyarázható ugyan, hogy Olaszországban mindent halakról vagy gyümölcsökről neveznek el, aminek köze van a szerelemhez; de ez erőltetett magyarázat.

Tudom, a témától való elcsatangolás korántsem kicsapongás; kezemmel csókot küldök a szádra, a karomba veszlek, de többre ma este már nem futja, mert az írás olyasmi, amihez idő kell, de ha lehunyod a szemed … cserébe enyém a próféta összes hurija.

XII.

HERMÉSZ, a tolvajok istene, angyal volt, mielőtt egyáltalán lettek volna angyalok; ha csendje ellepi leveleimet és megfoszt szavaimtól, akkor angyalom megy át a szobán. Épp itókás estét csap, odalent társaival a falhoz vágja a poharakat: az angyaloknak ma éjjel kimenőjük van, engedély nélkül eltávoztak az alakulatuktól. És egy újabb, háromnegyednyire hízott Hold, szinte már olyan, mint egy pénzérme, ami kicsúszott nadrágzsebem szakadt varratán. A menny artificium. A pillantás eltéved, miközben az ember kigondolja a kigondolhatót. Egy szemközti szobában japán írásjelek, az utca túloldalán raktárcsarnok dobozokkal és keménypapír-göngyöleggel, még nem kapcsolták ki a fényeket. A Hold a bal vállam fölött, a fél Cassiopea csillogóbb a neonfénynél.

Dolgok, melyek kitérnek a levelek elől. A keret, melyre ki vannak feszítve, a rács vonalai, az abszcissza: az, amit szó szerint levágnak. Hogyan tudhatnám, hogy az, amit írok neked, nem csupán projekció? Ezen a ponton minden bizalmat egyedül a vágyakozásba helyezek; egyedül már csak ez engedi, hogy kapcsolatot teremtsek a dolgokkal, valóságukkal, ami minduntalan kisiklik a kezünk közül, mindig egy tenyérnyire távolabb van annál, amit ujjheggyel épp hogy még meg tudnánk érinteni. Syzygia: mit jelenthet ez a szó? Miért cikázott át az agyamon? Valamilyen csillagászati kifejezés lehet.

De csak szavak. És annyi mindent el akarok mondani neked, ami a köztes csöndtől, hangodtól, szemedtől függ. Csak felvázolni tudom ujjaimat, amint lassan követik bokádat, sarkadat, ahogy fokról fokra mászol felfelé a mennyei lajtorján. De ez akkor volt, amikor az angyalok még gyalog jártak, és a világ még nem volt túlságosan nehéz.

Az addendum

egy élet fele, melyre már csak félig emlékszik az ember. Azóta a májusi nap óta éber vagyok, alig alszom többet négy óránál; ez lehetett ennek a pogány rituálénak az értelme.

XVI.

Ez a levél angelográfiám utolsó, végső etimológiai széljegyzete, mellyel el akarom mondani neked, hogy mit jelentesz nekem itt, a földi életben, mivel a világon sehol másutt nincs más hely. És ezzel visszakanyarodom az ókorba és egy olyan menny egyetlen visszfényéhez, amit csak fellelhettem. A görögök *glaukos*nak nevezték az alkonyati tenger szürkéskékjét, a Semmiből származó csillogását, a feneketlen mélységek csillámlását, a szigetek közt szélcsendben láthatóvá váló áramlatokat, a nedves, fénytörő pala csillanását, a széllökésektől kicsavart falevelek csillanását (a bagoly: *glaux* az éjszakai ágak közt megbúvó szempár csillogó fehérjét jelentette).

A Hold most megint ott áll, ahol első levelem tisztázásakor írtam. A bágyadt fénynyalábok szinte, mint mindig, idáig érnek, és ahogy emelkedik, színe halovány sárgáról fehérre változik. Két éjszakára megszakítom utamat Svájcban, és a Zürichi-tó előttem hever, a hullámok feketék, mint a molasz, mintha saját súlyuk akadályozná őket. Nyugatra, a dombok vonala fölött, a Capricornus. És azt gondolom, és most már látom is, amikor álarcodba bújsz, eperfából faragott álarcodba – amikor belélegzel, az első szó magánhangzói alig hallhatóak, és minden, ami következik – kissé keseredetten – követi ezt az ívet. Van-e szabad akaratuk az angyaloknak? Mert hosszú az ő éjszakájuk.

Nem mondom ki, amit szeretnék kimondani, tovább írok a sötétben, elég világos van, hogy lássam a kéz és a ceruza papírra vetett árnyékát, ezt a bársonyos kéket. És van egy hely ebben a tökéletesen nyugodt vízben, egy formálódó és terjeszkedő széles gyűrű, ami visszatükrözi a Holdat. Tehenek bőgése hallatszik a méhkaptárok felől. Kérődzöm és köpködöm, a viaszt az egyik oldalra, a mézet a másikra, mielőtt beköszönt a tél. Most azt is tudom, miért nem válaszoltál sohasem – mert akkor még mélyebbre süllyednél bennem. Hadd csókoljam meg a tarkódat és kívánjak jó éjszakát. A nyár megfordul vánkosán; jó éjt kívánok, angyalom, jó éjszakát. Nem, még nem. Egy ideig még kibámulok az ablakon. És holnap megint korán kelek, egy félig megkezdett mondattal a fejemben. A tó fele most ezüstös.

Délben, miután megtekintettem a templomot és visszamentem a szállodába, egy kirándulógőzös haladt el mellettem. Még a görögórákról tudom, hogy a hajó *naus*, a templom pedig *naos*; ezekből lesz a középkorban a *navis*, a templomhajó. De vajon hogyan és miért? Talán a vakító víztükör miatt, a partra loccsanó hullámokon himbálózó fényesség miatt, amikor a fény áttöri a felhőket, és mintha kettévágná a vizet. Egy angyal semmi más, mint az általunk feltett kérdések jelentése.

HORVÁTH GÉZA fordítása

ÉPPEN TÍZ ÉVVEL EZELŐTT jelent meg Christoph Ransmayr eddigi utolsó regénye, a Morbus Kitahara *(magyar kiadásban:* A Kitahara-kór*). A nem igazán irodalmi locsogásairól híres osztrák szerző az eltelt időszakban ennek ellenére mégis hallatott magáról. Igaz, puszta találgatásokat sem engedve készülő, negyedik nagyregényét illetően. Helyette eddig hat vékony és míves kötetet publikált, melyek mindegyike, virtuális sorozatba illően, az elbeszélés különböző formáit testesíti meg. A* Die dritte Luft *('A harmadik levegőég', 1997) az 1997-es Salzburgi Ünnepi Játékok megnyitójára készült, mely ír legendák és dalok megidézésével a tengert és a fennsíkot összekötő színpad geopoétikáját teremti meg. A* Strahlender Untergang *('Ragyogó pusztulás', 1982) ezredfordulóra megjelentetett újrakiadása, immáron képek nélkül, a líra és a drámai monológ metszetében tűnteti el(ő) a civilizáció terheitől identitását vesztett szubjektumot.* Die Unsichtbare *('A láthatatlan', 2001) címmel mutatták be Salzburgban, ugyancsak az Ünnepi Játékokon és ugyancsak hosszú várakozás után, azt a tényleges színpadi szöveget, melyben Ransmayr regényeinek, úti reportázsainak távoli helyszínei, tengerpartjai jelennek meg egy színpadi súgó tudatáramán keresztül. A* Der Ungeborene *('A meg nem született', 2002) című könyvesszéje Anselm Kiefer ólomból, fémből építkező művészetével dialogizál, elismerve az utolsó világok, a vas- és roncsvilágok lényegi közösét. Tíz alkalmi beszédből álló gyűjteményének, a* Die Verbeugung des Riesen *('Az óriás meghajol', 2003) nyelvi artisztikumát és szépségét utazásnak és írásnak, a jelenlét nyomainak és a képzelet képeinek, a világ megtapasztalásának és kitalálásának egymásba változtatása adja. Így érkeztünk el – az elbeszélés formakeresésének útjain, elágazásain – egy valójában rendkívül személyes könyvhöz, Ransmayr önterjújához, a műfajmegjelölést szem előtt tartva: kihallgatásához. A* Die Geständnisse eines Touristen *('Egy turista vallomásai', 2004) a Ransmayrral készített beszélgetéseket fiktív beszédszituációba ágyazva az elbeszélés egy újabb lehetséges formáját kínálja. Az alany, a főszereplő, a hős itt maga Christoph Ransmayr, aki azonban szubjektumként éppen e fiktív kihallgatási tér kitalálásában nyer distanciát. S persze abban a félreismerhetetlen nyelvben, mely kizárólagosan az övé: és ennyiben az elbeszélés oszthatatlanságában, ahol fikció és valóság összemosódik, egyik a másik helyébe léphet és viszont, a mindenkori kitalált történet szabályszerűségének megfelelően. A vallomásokból mindenesetre a szerző minden tartózkodása és visszahúzódása ellenére többek között megtudhatjuk, miért tartja a világirodalom fogalmát fontosabbnak a nemzeti irodaloménál, miért tartja feleslegesnek és betegesnek a középszertől hemzsegő kritikusi létmódot, miért nem tartja saját regényeit posztmodernnek és apokaliptikusnak, miért tekinti Írországot szabad íróknak, Ausztriát pedig síelőknek valónak, miért vonzzák az üres helyek, a sivatagok, a hegyvidékek, mit jelent számára a lassú írás, mit az ezt biztosító luxus, az idő. S mind e kérdések valójában a legfontosabb, a leglényegesebb kérdéseket érintik: a történelemét, az egzisztenciáét, az írás létjogosultságáét. Nem, köszöni szépen, a turistának, az elbeszélőnek nincs szüksége pohár vízre.*

BOMBITZ ATTILA